

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/79/2017
Identifikačné číslo spisu:	7214211737
Dátum vydania rozhodnutia:	08.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7214211737.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne K. H., bývajúcej v H., zastúpenej JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Štúrova č. 20, proti žalovaným 1/ Z.M., bývajúcemu v H., 2/ S.M., bývajúcemu v H., zastúpeným JUDr. Martinom Kožiakom, advokátom so sídlom v Košiciach, Murgašova č. 3, o určení, že zmluva bola uzavretá v písomnej forme, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 39 C 55/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. marca 2016 sp. zn. 1 Co 1004/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Rozsudkom z 2. októbra 2014 č. k. 39 C 55/2014-47 Okresný súd Košice II (ďalej aj len súd prvej inštancie“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala, aby súd určil, že kúpna zmluva, ktorú ako kupujúca uzavrela 16. januára 2002 s predávajúcim S.M. ohľadne a/ dvojizbového bytu č. XX nachádzajúceho sa na 8. poschodí bytového domu so súpisným č. XXXX v H. na K. ulici č. X, b/ spoluvlastníckych podielov 59/10000 na spoločných častiach a zariadeniach tohto domu a tiež na pozemku vedenom ako parcely č. XXXX/XX a XXXX/XX (ďalej len „kúpna zmluva zo 16. januára 2002“) bola uzavretá v písomnej forme. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že katastrálnemu úradu nebol nikdy podaný návrh na vklad vlastníckeho práva v zmysle kúpnej zmluvy zo 16. januára 2002, avšak ďalšie právne úkony týkajúce sa identických nehnuteľností [kúpna zmluva z 3. októbra 2006 uzavretá medzi Z. G. a K. H. (ďalej len „kúpna zmluva z 3. októbra 2006“) a darovacia zmluva z 23. júna 2008, ktorú uzavreli K. H. a I. H.] boli katastrálnemu úradu predložené s návrhom na vklad vlastníctva, o ktorom kataster aj rozhodol. Za tohto stavu súd prvej inštancie pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení [§ 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)] dospel k záveru, že žalobkyňa tento záujem neosvedčila, lebo sa domáha toho, čo nemôže privodiť zmenu zápisu vlastníctva v katastri nehnuteľností; údaje obsiahnuté v kúpnej zmluve zo 16. januára 2002 totiž nie sú v súlade s údajmi katastra aktuálnymi v čase rozhodovania súdu. S poukazom na tieto dôvody neopodstatnenú žalobu zamietol; o trovách konania

rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 30. marca 2016 sp. zn. 1 Co 1004/2014 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.); rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. V odôvodnení konštatoval, že súd prvej inštancie dospel k správneému záveru, že žalobkyňa v konaní nepreukázala naliehavý právny záujem na určovacom výroku v ňou navrhovanom znení. Odvolací súd sa zhodol s názorom, podľa ktorého ak by aj žalobe bolo vyhovené, nemohla by byť podkladom pre vykonanie zmeny vlastníckeho práva zapísaného v katastri nehnuteľnosti. Správnosť takéhoto záveru odvolací súd nevyvodil iba zo skutočnosti zistenej už súdom prvej inštancie (že po uzavretí kúpnej zmluvy zo 16. januára 2002 došlo k zmenám vlastníctva a obsah žaloby nezodpovedá aktuálnemu stavu katastra nehnuteľností), ale aj z toho, že vyhovujúci výrok rozsudku súdu prvej inštancie - v znení naformulovanom žalobkyňou - by nemohol byť považovaný za listinu, na základe ktorej môže kataster rozhodnúť o vklade. V súvislosti s tým odvolací súd poukázal na § 22 ods. 5, ďalej § 30 ods. 1 a 5 písm. a/ a napokon § 42 ods. 3 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) - ďalej len „zákon č. 162/1995 Z.z.“. Konštatoval, že cieľom žalobkyne je domôcť sa vecno-právnych účinkov kúpnej zmluvy zo 16. januára 2002, teda toho, aby na základe nej bol vykonaný vklad jej vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Z tohto pohľadu teda nie sú právne významné jej odvolacie námietky týkajúce sa obligačno-právnych účinkov zmluvy, ktorými sú viazaní aj právni nástupcovia pôvodného prevodcu. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa 8. augusta 2016 dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). K procesnej vade zmätočnosti došlo podľa jej názoru v dôsledku toho, že odvolací súd nerešpektoval § 213 ods. 2 O.s.p. I keď pri právnom posúdení aplikoval ustanovenia § 30 ods. 1 a § 42 ods. 3 zákona č. 162/1995 Z.z., ktoré pred ním súd prvej inštancie neaplikoval, žalobkyňa nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii týchto ustanovení. Podľa názoru žalobkyne prípustnosť jej dovolania je daná tiež tým, že najvyšší súd dosiaľ vo svojich rozhodnutiach nevyriešil právnu otázku, či a/ možno rozhodnutím súdu nahradiť písomne uzavretú (stratenú alebo zničenú) zmluvu o prevode nehnuteľností, b/ smrť účastníka zmluvy o prevode nehnuteľnosti „má rozvázovacie účinky pre túto zmluvu a či tvorí prekážku toho, aby kupujúci účastník takejto, inak platne uzavretej zmluvy, mohol dosiahnuť vklad svojho vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností“. Dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnych právnych záveroch o nedostatku jej naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a tiež o vecno-právnych účinkoch smrti účastníka zmluvy o prevode nehnuteľnosti. V súvislosti s tým poukázala na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Uviedla tiež, že sa neúspešne domáhala umorenia kúpnej zmluvy zo 16. januára 2002 a odmietnutá bola jej ústavná sťažnosť, ktorou sa domáhala nápravy dôsledkov zásahu do jej ústavných práv. Z týchto dôvodov žiadala rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu vyslovili presvedčenie, že dovolanie žalobkyne nie je podľa CSP prípustné a smeruje proti vecne správneému rozsudku. Odvolací súd výslovne uviedol, že sa stotožňuje s rozhodnutím a dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, preto nebol povinný postupovať podľa § 213 ods. 2 O.s.p. Na veci nič nemení, že nad rámec dôvodov uvedených už súdom prvej inštancie uviedol tiež ďalšie dôvody, z ktorých vyvodzuje neopodstatnenosť žaloby (R 56/2012). Prípustnosť jej dovolania teda nevyplýva z § 420 písm. f/ CSP. Nevyplýva ale ani z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, lebo otázka naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c/ bola už dovolacím súdom veľmi často riešená. Z týchto dôvodov žiadali dovolanie odmietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia

dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť jej dovolania z § 420 CSP a § 421 ods. 1 CSP. Z ustanovení CSP, ktoré sa vzťahujú na dovolacie konanie, nevyplýva jednoznačne, či prichádza do úvahy súbežné uplatnenie prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a zároveň v zmysle § 421 CSP.

13. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle týchto ustanovení

CSP bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 konštatoval, že: a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

14. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné aj na internetovej stránke najvyššieho súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

15. Vec prejednávajúci trojčlenný senát najvyššieho súdu, riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v označenom rozhodnutí veľkého senátu, skúmal prípustnosť dovolania žalobkyne len podľa ustanovenia § 420 CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou jej dovolania z hľadiska § 421 CSP).

16. Podľa § 420 písm. f/ CSP, z ktorého žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť jej dovolania, je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

17.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

17.2. Žalobkyňa vidí procesnú vadu zmätočnosti a zásah do jej práva na spravodlivý súdny proces v tom, že odvolací súd ju podľa procesných predpisov účinných v čase jeho rozhodovania nevyzval, aby sa vyjadrila k možnosti použitia tých ustanovení zákona, ktoré odvolací súd považoval za významné pre právne posúdenie danej veci, súd prvej inštancie ale na ne pred ním neprihliadol.

18. V čase pojednávania odvolacieho súdu platilo, že odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Ak bol odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo pre rozhodnutie veci rozhodujúce, bol povinný vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p.). Účelom ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p. bolo zabrániť prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu z hľadiska právnej kvalifikácie merita veci podľa (odlišného ustanovenia) hmotného práva. Súdna prax dospela k záveru, že nerešpektovanie predmetného ustanovenia má za následok odňatie možnosti účastníka konania realizovať jeho procesné oprávnenia (R 33/2011).

19. Účel, ktorý bol sledovaný ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p., sleduje aj súčasná právna úprava ustanovením § 382 CSP, podľa ktorého ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

20. V danom prípade odvolací súd potvrdil prvoinštančný rozsudok ako vecne správny, pričom sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku (viď posledný odsek na str. 5 rozsudku odvolacieho súdu). Na podstate toho nič nemení, že odvolací súd nad rámec dôvodov prvoinštančného rozsudku (o tom, že ak by žalobe bolo vyhovené, nemohla by byť podkladom na vyznačenie zmeny v katastri nehnuteľností), ktoré považoval za správne, dodal ďalšie dôvody potvrdzujúce správnosť záveru súdu prvej inštancie, podľa ktorého žalobe nemožno vyhovieť.

21. K danej problematike vyjadril najvyšší súd právne závery aj v ďalšom judikáte (R 56/20102), v ktorom, vecne nadväzujúc na judikát R 33/2011, vysvetlil, kedy nedochádza k znemožneniu realizácie procesných oprávnení. V judikáte R 56/2012 uviedol, že „pokiaľ sa odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi prvostupňového rozhodnutia a nad ich rámec uviedol ešte aj ďalšie, z pohľadu prvostupňového konania nové dôvody, jeho rozhodnutie nie je rozhodnutím prekvapivým. Takýto postup súdu nie je odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.“. Nová právna úprava dovolacieho konania, ktorá nadobudla účinnosť dňom 1. júla 2016, na podstate tohto záveru najvyššieho súdu nič nezmenila.

22. Aj za účinnosti CSP je preto naďalej aktuálny právny názor, podľa ktorého sa neporušuje právo na spravodlivý proces a neznemožňuje uskutočňovanie procesných oprávnení strany procesným postupom odvolacieho súdu, ktorý len nad rámec toho, čo uviedol už súd prvej inštancie (a čo považoval za správne aj odvolací súd), vyslovil svoje ďalšie právne závery bez toho, aby stranám umožnil vyjadriť sa k aplikácii dosiaľ nepoužitého ustanovenia, z ktorého vyvodil tieto „ďalšie“ (len doplňujúce) dôvody.

23. Vzhľadom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné. Najvyšší súd preto jej dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

24. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.